

„EURÓPÁBA MEGY A MEGYE” MEGYÉKKEL A RÉGIÓKÉRT

Beszámoló a VIII. megyekonferenciáról

A Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége támogatásával 1991 óta biztosított fórumot a területi önkormányzatokat érintő kérdések megvitatására. Az eddig minden év őszi megrendezésre kerülő konferencia 1998-ban az országgyűlési és önkormányzati képviselőválasztásokat kísérő személycserékre való tekintettel nem lett megtartva. 1999. március 11–12-én immár nyolcadik alkalommal került megrendezésre a konferencia Pécsen. A konferencia az első hat alkalommal az „Európába megy-e a megye?” címet viselte, az elnevezés megválasztásának az volt a célja, hogy felkeltse a figyelmet a megyei önkormányzatok feladat- és hatáskörének bizonytalanságaira, és jövőbeni kilátásuk ellentmondásosságára. 1997-től a konferencia elnevezése az „Európába megy a megye” címre változott. A konferenciára meghívottak köre is jelentősen kibővült az elmúlt évek során. Míg kezdetben a konferencián a szakma, a tudomány és a felsőoktatás képviselői vettek részt, addig ma már képviselték magukat a közigazgatási hivatalok, a TÁKISZ-ok és a megyei jogú városok is. A konferencia résztvevőit Göncz Árpád köztársasági elnök táviratban köszöntötte, és eredményes munkát kívánt.

Megnyitójában Kékes Ferenc (elnök, Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlése) néhány szót szolt az eddigi konferenciák által tárgyalt problémákról, a megye szerepéről, illetve a kistérségek és a régiók megjelenéséről. Mint kiemelte, a konferencia mindig a legaktuálisabb kihívásokra próbált választ adni, ezért 1996 óta a területfejlesztéssel, most pedig a regionális politikával és tervezéssel kapcsolatos kérdéskörökkel foglalkozott. Endre Sándor (elnök, MÖOSZ) megnyitójában arról beszélt, hogy 1991-ben a megyei önkormányzatok megmaradása volt a tét, akkor a tudomány állt a megyék mellé. Ma azonban, mint azt a konferencia elnevezése is mutatja, nem az a kérdés, hogy legyen-e megye, eljut-e Európába a megye. Ez már tény. A kérdés az, hogy milyen legyen a megye hatásköre, funkciója. A feladat és hatásköri reform csak a forrásfinanszírozás átalakításával lehetséges. Kiemelte, hogy a régiókban nem szabad újabb veszedelmet látni, hiszen azok mellett a megyékre is szükség van.

A megnyitót követően a *plenáris ülésen* a megyék és a régiók területfejlesztésben betöltött szerepéről, a regionalizmus aktuális európai kérdéseiről, és a kormány közigazgatás-fejlesztési, átalakítási elképzeléseiről fejtették ki nézeteiket az előadók.

Sára János (FVM) elmondta, hogy ma Magyarországon a területfejlesztés a speciális problémák miatt vidékfejlesztést (vidék-centrikusságot) jelent. Kiemelte, hogy a három szint közül eddig a megyei szint volt a legsikeresebb a területfejlesztés területén. Az előcsatlakozási támogatások fogadása érdekében fel kell gyorsítani a te-

rületfejlesztés intézményrendszerében rejlő problémák megoldását. Megjegyezte, hogy a területfejlesztésről és rendezésről szóló törvény módosítását a parlament várhatóan már júniusban elfogadja. Az európai uniós csatlakozásra való felkészülésként tovább kell alakítani a jelenlegi területfejlesztési rendszert, melyben a megye mellett egyre nagyobb szerepet fog kapni a kistérség és a régió is. Az előcsatlakozási támogatások miatt ezt a felkészülést fel kell gyorsítani, a projektfinanszírozásról pedig át kell térni programfinanszírozásra.

Kovács Ferenc (KHVM) mindenekelőtt egyetértett a konferencia címének üzenetével. Előadásában hangsúlyozta, hogy az infrastruktúra és a közlekedés fejlesztése nélkül nincsen területfejlesztés. A közlekedési infrastruktúra a társadalmi-gazdasági lét alapfeltétele.

Hans De Belder (Európai Régiók Gyűlése elnökének meghatalmazott képviselője) röviden bemutatta a regionalizmus aktuális európai kérdéseit. Az Európai Régiók Gyűlése, mint politikai mozgalom, 270 taggal rendelkezik (Magyarországot a 19 megye képviseli). Alapvetően két fő célja van: a regionalizmus támogatása Európában, illetve a régiók közötti hálózatépítés, egymás segítése és támogatása. Különös figyelemmel kísérik a magyar és a lengyel, illetve a wales-i és a skót regionalizmus alakulását. Kiemelte, hogy a bővítési tárgyalásokon a magyar fél igen ütőképes és erős, azonban hiányzik a régiókkal való kapcsolata. Felvetette az úgynevezett Európai Alkotmány kérdését, mely mostanában egyre nagyobb figyelmet kap, és igen fontos lenne a régiók és az önkormányzatok szempontjából.

Pálné Kovács Ilona (MTA RKK DTI) a régiók és a megyék területfejlesztésben betöltött szerepének ellentmondásaira, és legégetőbb problémáira hívta fel a figyelmet előadásával. Mint kezdte, ő nem annyira optimista a régiók magyarországi helyzetét illetően, mint az előtte szólók. Részletesen bemutatta a múlt kudarcait, a funkcióhiányos megyéket, és az azt korrigálni szándékozó lépéseket, illetve a spontán regionalizáció (ágazati, gazdasági szereplők, oktatás, egészségügy regionalizációja) hatásait. A megyerendszer szétesett, a területfejlesztésben képtelen betölteni szerepét a szükséges intézmények és funkciók hiányában. Túl sok és túl sokféle régió jött létre az utóbbi időszakban. Ezek a régiók még nem igazi régiók, nem hoznak létre közös érdekeket szolgáló programokat. A regionális fejlesztési tanácsokat csak a források megszerzése érdekében hozták létre. Minél előbb szükség van erős területfejlesztési régiókra, melyek forrás és hatáskör-decentralizációval hozhatók létre. A régiókat csakis a megerősített megyékre lehet építeni. Politikai igazgatási régió csak később lehetséges, miután tisztázódtak a regionális funkciók, a régiók száma, központja, határa, a közigazgatási szintek száma (megyék felett vagy helyett). A tradíciók nélküli regionalizmus is sikeres lehet, de rengeteg idő kell hozzá.

Balsay István (Miniszterelnöki Hivatal) a kormány közigazgatás-fejlesztési elképzeléseit ismertette. Véleménye szerint pozitívként kell értékelni azt, hogy sok kérdésben vita van a régiók körül, és hogy a sajtóban is igen sokat foglalkoznak a kérdéssel. A közigazgatásban nem reformra, teljes átalakításra, hanem jól átgondolt

fejlesztésre van szükség, melyben az EU csatlakozás nem cél, hanem eszköz. A közigazgatás fejlesztését segítheti, hogy az OECD Mexico, Dél-Korea és Dánia mellett Magyarország közigazgatását is átvilágítja. A közigazgatás-fejlesztés legfontosabb célja hatékonyságának növelése. A gazdaság regionális folyamatainak követéséhez szükség van az államigazgatási régiókra. A régió határoknak azonban nem biztos, hogy a jelenlegi megyehatárokat kellene követni. Jelenleg 52 országos hatáskörű szerv működik az országban, azonban ezek közül egy sem rendelkezik regionális szervezettel. A kormány célja, hogy e szervek többségénél egy regionális központ kerüljön felállításra. Cél a területi informatikai rendszer összehangolása is. Végül a területfejlesztéssel kapcsolatban azon véleményének adott hangot, miszerint az alapvetően jó kezekben van az FVM-ben, azonban hiányozik az urbánus érdekek képviselője.

A konferencia első napja a Belvárosi étteremben a megyei közgyűlési elnökök körében tartott kötetlen vitával és beszélgetéssel ért véget, melyet Agg Zoltán vezetett.

Másnap a munka a közigazgatási és a területfejlesztési szekciókban folytatódott, ahol szintén igen színvonalas korreferátumok és viták hangzottak el.

A közigazgatási szekcióban tíz korreferátum hangzott el. Megvitatásra került a közigazgatás jelenlegi helyzete, és a résztvevők megállapították, hogy egyes területeken felszínes a tájékozottság, ezért ismereteinket célszerű lenne további kutatásokkal bővíteni. Több oldalról vizsgálták az előadók a politika és az önkormányzat viszonyát. Megállapították, hogy gondok vannak a „jog uralmának” az érvényesülésével, és részben ezzel összefüggésben napirendre került a köztisztviselők helyzete is.

A területi tagozódás problémáira szinte minden előadó kitért, arra is felhívták a figyelmet, hogy alkotmányos kérdésekre is tekintettel kell lenni. A régió fogalmának értelmezése körül, mely nem teljesen tisztázott (a sajtó is többféle értelemben használja), komoly szakmai vita is kibontakozott. Hans De Belder megpróbálta definiálni, miszerint a régió: olyan demokratikusan választott politikai hatóság, mely közvetlenül a kormány alatt helyezkedik el, és többé-kevésbé gazdaságilag és pénzügyileg autonóm. Sokszor saját kultúrájuk, történelmük, nyelvük stb. is lehet. Többben foglalkoztak a létező és a kialakítandó területi önkormányzatok viszonyával, a feladat és hatáskör telepítés rendszerével, azzal, hogy milyen szerephez jutnak a régiók és a kistérségek, és milyen funkciói lesznek a megyéknek.

A területi önkormányzás jelenlegi helyzetének megítélésében a vélemények között nem volt lényeges eltérés. Megállapították, hogy a jogalkotó jelenleg mostohán bánik a megyékkel, az önkormányzatok ezért nem alkalmasak a területi érdekek érvényesítésére. A megyei közgyűlési tagok választási rendszerét az előadók csak kritikával illették.

Ismét hangsúlyozták, hogy nem a jelenlegi rendszer megszüntetése a megoldás, hanem annak fejlesztése, az evolúciós folyamat.

A területfejlesztési szekcióban hét korreferátum hangzott el. Mindenki egyetértett abban, hogy a régiók létrehozásának szükségessége ma már vitatható. Azonban

annak célja nem kizárólag az EU csatlakozás követelményeinek való megfelelés, hanem legalább ennyire a területfejlesztés hatékonyságának, sikerességének előmozdítása is. Ezért szükséges az eddig hiányzó regionális szint gyors kiépítése és a területfejlesztési rendszer megszilárdítása. A régióépítés az ország modernizációjának, a decentralizáció továbbvitelének az egyik lehetőségét teremti meg.

A területfejlesztés szinte minden eleme kapcsán jelentős késésben vagyunk az EU csatlakozásra való felkészülésben, ezért határozott politikai szándéokra és gyors cselekvésre van szükség. A formai-intézményi elemek minimálisan szükséges köre létrejött, vagy a területfejlesztési törvény tervezett módosításával (1999. június) létrejöhet. A hosszú tanulási folyamat eredménye lehet a működés minősége, a funkciók ellátása, és főleg a sikeresség, mely a regionális kohézió formálódásának és az identitásnak az alapja.

A régióépítéshez a régiók számára a feladatokhoz mért eszközökre, forrásokra van szükség, amelyek nem a már létező területfejlesztési szintek forrásainak, eszközeinek a koncentrációja, hanem a központi források további decentralizációja útján teremthetők meg. A régiók, a megyék és a kistérségek között a területfejlesztési funkciók és feladatok világos megosztására van szükség. A régiók a megyékkel együtt, csak azokra építkezve és azokkal együttműködve valósíthatók meg. Együttműködő, és nem rivalizáló területfejlesztési szintek és szereplők vihetik csak sikerre a területfejlesztés ügyét.

A regionalizáció ma mind az ország egyes térségeit tekintve, mind pedig a folyamathoz szükséges tevékenységi és hatáskörök alakulását tekintve is differenciált helyzetben van. A továbbmozdulás sok tekintetben függ a területfejlesztési törvény módosításának elfogadásától és a módosítás tartalmi elemeitől.

Emellett az egységes régiók létrejöttében nélkülözhetetlen a belső szereplők aktivitása, a partneri együttműködés az önkormányzati, a gazdasági, a dekoncentrált államigazgatási szereplők, a civil szervezetek és minden helyi aktor között.

A kétnapos konferencia a résztvevők számára igen sok hasznos tapasztalattal zárult. Nagy áttörésnek tekinthető, hogy a megyék által szervezett konferencián mindenki támogatta a régiókat, és minden résztvevő egyetértett abban, hogy azokat a megerősített megyékre alapozva kell felépíteni. A kormányzati decentralizáció csak a regionalizációval képzelhető el, mely folyamat előre láthatólag igen hosszú lesz, de most kell elkezdeni. Végül az előttünk álló hatalmas feladatot és annak megvalósítása során felmerülő, már ma is látható problémákat szemlélve biztosak lehetünk abban, hogy jövőre ismét megrendezésre kerül a megyekonferencia. Mint Hans De Belder előadása végén felvetette, a 2000-es konferenciának már az „Európába rohan a megye” címet kellene viselnie.

Grosz András